

פרשת יתרו: מסך המגע של אלוהים / הרב אלישע וולפין

חברים יקרים,

בחלוף ארבעים ושבעה ימים, עייפיים, חבוטים, מבולבלים וחסרי בטחון, מגיעים בני ישראל להר סיני וחונים למרגלותיו. ההכנות למתן תורה נמשכות שלושה ימים, ומסתכמות בעיקר בכביסות ובהימנעות ממגע מיני. אבל המוטיב החזק ביותר - הן בהכנות למעמד הכל כך אינטימי הזה והן במעמד עצמו - הוא דווקא הריחוק!

הריחוק הוא דו כיווני, אלוהים מרחיק והעם מתרחק: אלוהים מצידו, מזהיר את העם, שכל הנוגע בהר מות יומת. והעם מצידו, בהישמע השופרות, נס בבהלה ומתרחק מההר.

ורק משה לא מתרחק. הוא מדלג כאייל, רצוא-ושוב, ומתווך בין העם לאלוהים, שמתעקשים, כביכול, להרחיק ולהתרחק:

(שמות י"ט, י-כ"ג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבַסוּ שְׂמַלְתֶּם, וְהָיוּ נְכֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד ה' לְעִינֵי כָל הָעָם עַל הַר סִינַי. וְהִגְבַּלְתָּ אֶת הָעָם סָבִיב לְאָמֹר, הַשְּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בְּקֶצֶהּ. כָּל הַנֹּגַע בְּהָר מוֹת יוּמָת. לֹא תִגַּע בּוֹ יָד, כִּי סָקוּל יִסְקַל אוֹ יֵרֶה יֵיֶרֶה... וְהָיוּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהֵיטֵב הַבְּקָר וְהָיוּ קָלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר חֲזַק מְאֹד וַיִּחַרֵד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה... וְהָיוּ קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֲזַק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל... וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, רֵד הַעַד בְּעַם פֶּן יִהְרָסוּ אֶל ה' לְרֹאוֹת וְנִפְל מִמֶּנּוּ רַב... וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה', לֹא יוּכַל הָעָם לַעֲלוֹת אֶל הַר סִינַי כִּי אֲתָה הַעֲדַתָּ בְּנֵי לְאֹמֶר הַגְּבֹל אֶת הָהָר וְקִדְשְׁתוּ... (שמות כ', י"ד-י"ז) וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְּפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הָהָר עֹשֵׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק. וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה, דַּבֵּר אֲתָה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוּת! וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם, אֵל תִּירְאוּ כִּי לְבַעֲבוֹר נְסוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ. וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעָרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים.

למה אנשים עומדים מרחוק?
מדוע אינם מתקרבים?
ממה הם מפחדים?

בואו נהיה כנים... לא האזהרות של ה' הם שהרחיקו את ההמונים. ממתי אנחנו באמת מקשיבים לאזהרותיו של אלוהים? לכן, ברור שהפחד הוא הגורם המרחיק. המראות והקולות האופפים את האירוע - תימרות העשן, הלפידים הבווערים, הברקים ותקיעות השופרות - מחרידים את הדממה המדברית ומניסים את ההמונים.

כרגיל, אנחנו מתייחסים אל מעמד הר סיני כאל אורע עכשווי. מכונן, אבל עכשווי. והשנה מספר לנו המעמד הגדול הזה, על תנועת החיים שלנו, תנועה של התרחקות והתקרבות.

והסיפור הזה רומז לנו שכולנו בעצם קצת "שומרי נגיעה". כולנו שומרים מרחק. מרחק מהחיים עצמם. חיים את חיינו בזהירות רבה עד שנראה, לפעמים, שאנו מביטים בהם מרחוק. כאילו היו סרט על גבי מסך פלזמה ענק.

הפחד, הריחוק והזהירות הם בטבע שלנו. כל כך טבועים בדי.אן.איי, שכבר איננו מודעים לכך! אנחנו כל כך רגילים לחיות כך את חיינו, יום אחרי יום, שזה לא נראה כלל וכלל כריחוק (אולי אתם אפילו אומרים לעצמכם, "על מה הוא מדבר? מי בכלל מתרחק?").

אבל הנה כמה מביטויי הריחוק (ואף לא אחד מהם ביקורת, למרות שהם עלולים להישמע כך):

- אנחנו מכסים את גופנו - מחיצה? הסתרה? בושה? אנחנו מתלבשים, למרות שעירום הרבה יותר "קרוב" ואינטימי.
- אנחנו לא סתם מתלבשים, אלא דואגים - מי יותר מי פחות - להתאים את כסותנו לצו אופנה שמישהו אחר קבע.
- אנחנו מקפידים להימנע מלומר את אשר על ליבנו. מצנזרים לא רק דברים שליליים, אלא גם, ובעיקר, דברים מחמיאים וטובים, דברים שמקרבים.
- ואם כבר לדבר, אנחנו משתדלים מאוד שדברינו יהיו "חכמים" והגיוניים. בגיל צעיר אנחנו לומדים לרסן ולעצב את הקולות הבוקעים מגרוננו, ממעמקינו.
- כילדים, למדנו בבית ספר הרבה דברים לא חשובים ולא מעניינים.
- כמבוגרים, אנחנו מתעוררים לקולו של שעון מעורר, גם אם הגוף משווע לעוד שינה, והולכים לעבודה, גם אם מבפנים זועק לו רצון אחר.
- אנחנו עובדים (ברובנו) עבור אחרים ועושים בעיקר מה שאחרים מבקשים ומצפים שנעשה.
- אנחנו מתנהלים על פי גינוני נימוס מקובלים וכבר מזמן שכחנו איך נראה הרצון הפנימי שלנו.
- אנחנו משתדלים מאוד לחיות את חיינו על פי חוקי המדינה והחברה בה אנו חיים.

וכל הדברים הללו - שאנו קוראים להם נורמות של "חִיברות" - הם כולם ביטויים של הרחקה. הם כולם הגנות. ללא יוצא מן הכלל.

הגנות מפני... מפני מה בעצם?

מפני מה יגידו?

גם.

מפני דחייה?

בהחלט.

שמה נהיה מוזרים ולא מתאימים/משתלבים?

לגמרי.

אבל עוד משהו...

ההרחקות הם ביטוי של הפחד הגדול, שמא נחיייה באמת!!! שמא נרגיש את מלוא עוצמת החיים. שמא נמות מרוב חיים.

כי להרגיש שמחה עילאית דורש להכיל גם כאב תהומי.
ואם נעמיק מעט, הרי שלחיות את הרגע, דורש להכיל את הסכנה שבכיליון.
ואם נעמיק עוד יותר, הרי שלקפוץ למים הסוערים, דורש מאיתנו להסכים גם לטבוע.
ואם נעמיק עוד קצת, הרי שלזנק אל האש, דורש מאיתנו להינמס אל האין.

אז אנחנו לא! אנחנו נכהה את השמחה, נברח מהרגע, נביט בנהר מהגדה שממול, ונתרחק מהאש ונסתפק בצללים שהוא מייצר על קירות המערה שלנו.

אבל אז אנחנו מתפלאים כמה בדידות, ניכור, בלבול וריחוק יש בחיינו, והיום יותר מאי פעם.
זו הטרגדיה של האדם.

זו טרגדיה, כי האמת היא, שבני ישראל כל כך רצו לגעת בהר! וגם אנחנו. הם כל כך רצו לרוץ ולחבק את אלוהים! וגם אנחנו. הם כל כך התאוו לרקוד סביב ההר בשיכרון חושים מטורף, עד אובדן ההכרה. וגם אנחנו. עובדה, מרוב געגועים לאלוהים, זה בדיוק מה שהם יעשו בעוד כמה פרשות. אלא שאז זה יהיה סביב עגל הזהב, פסל מת וקר, אלוהי מסכה (מכוסה), כשאהרון יכריז: "חג לה'". וכמוהם, גם אנחנו. מפחדים ומתרחקים מהדברים האמיתיים, מהחיים, ומוצאים פורקן בתחליפים זולים. כך החלפנו את אלוהי החיים בחיקויים זולים.

ייתכן שאין ברירה. ייתכן שהתורה מלמדת אותנו ברגע הגדול הזה שיעור אכזרי, שתמיד חייבת להישמר מידת רוחק, שתמיד חייבת להיות שכבת הגנה, איזו מחיצה בינינו לבינו, שמחוייב המציאות שלא נצליח לעולם לחבק את אלוהים או לרקוד הורה סוערת סביבו.

האהבה, מסתבר, חייבת מחיצה. כל אהבה. כי אחרת נתאחד לכדי "עיסה" אחת. ואם נתאחד נתאיין, ניעלם, נימס אל תוך מושא אהבתנו. כִּי ה' אֱלֹהֵיךָ אֵשׁ אֲכָלָהּ הוּא (דברים ד, כ"ד).

אבל יש עוד אפשרות. משה הכיר את האפשרות הזאת, אבל המוני העם לא. אנחנו עדיין לא.

משה שותל כאן אמירה תמוהה ביותר: **אַל תִּירְאוּ כִּי לְבַעֲבוֹר נְסוֹת אֶתְכֶם בְּאֵי אֱלֹהִים.**

ההרחקה היא ניסיון. ובניסיון הזה טמון המפתח: אתה מאוד רוצה להתקרב. אתה באמת רוצה. אתה כמהה לאהבה. אוי כמה אתה כמהה. אבל הטרגדיה הגדולה שלך היא, שמשחר היותך אתה מנסה להתקרב אל כל מה שמחוצה לך. אתה חושב בטעות שמושא געגועיך וכמיהתך נמצא "שם", בחוץ. כתינוק זה היה השד (ולכן אלוהים נקרא בספר בראשית "אל שדי") והחיבוק המגן של אבא ואימא. כבוגר, נחפש את השד המזין והחום והאהבה הבלתי מסויגים של אבא ואימא בן או בבת הזוג, בפרנסה, בקירות הבית המגן, ואפילו... אפילו באלוהים ובדת.

אבל כשם שאהבת האם לא נמצאת בשד, כך אלוהים לא נמצא על הר סיני (והוא גם לא נמצא בבית הכנסת!). כשם שהכמיהה לאהבה לא תימצא אצל בן או בת הזוג, היא גם לא נמצאת על הר סיני. וכשם שהרצון למימוש עצמי לא יימצא בלימודים באוניברסיטה או בהכשרה המקצועית, כך גם התשובות שלנו לא נמצאות על הר סיני.

אלוהים מרחיק אותנו מההר כי אין לנו מה לחפש על ההר!
אלוהים מזהיר: אני לא שם!
אני בתוכם.
רק בתוכם.

היזהרו, אומר אלוהים. מי שמחפש את האמת, את האלוהי, את התשובות, בהר סיני, הוא כאילו מת.
הוא מת מבפנים. כי החיים לא נמצאים על ההר, הם נמצאים בפנים. רק בפנים. החוץ הוא
ההשתקפות של עולמנו הפנימי.

פרשת יתרו ומעמד הר סיני, אם כן, הם שיעור בלתי מתפשר ברזי ההתגלות האלוהית. ולשיעור הזה
שני פנים:

1. כדי לגלות את האלוהי, ובכדי לזכות בהתגלות של הנשגב, נדרשת מידת רוחק! כי ראייה דורשת
מרחק. זה עניין פיזיקלי פשוט.

2. כדי לגלות את האלוהי, ובכדי לזכות בהתגלות של הנשגב, צריך להיזהר מאוד מאוד מהטעות
הנפוצה כל כך, הממיתה כל כך, שהתשובות נמצאות אי שם בחוץ, על איזה הר גבוה. ההר הוא רק
המסך שעליו מוקרנת הדרמה של חיינו. החיים קורים בתוכנו. פנימה. ומכיוון שהגישה "לשם"
מוגבלת ומורכבת, הפנים מוקרן על "מסך פלזמה", ובטעות טרגית בלבנו בין המסך לחיים.

לפני עשר שנים בדיוק קרה דבר מדהים בעולם! מסך הפלזמה הפך למסך מגע! כעת אפשר כבר
ממש למשש את המסך הוירטואלי הזה. עגל הזהב מעולם לא הרגיש אמיתי כל כך! שוב אכלנו

מהתפוח ההוא...! 🍏

לכן, אלוהים אומר למשה, רגע לפני צו ההרחקה של העם מההר: **כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד ה' לְעֵינֵי כָל
הָעָם עַל הַר סִינַי.** הוא לא ירד אל ההר, הוא ירד **לְעֵינֵי** כל העם על ההר. הם **יֵרְאוּ** אותו יורד על
ההר, אבל ההר הוא רק המסך. אלוהים יתגלה בתוכם.

ורק משה, משה רבנו, החכם והזקן, יודע שזה הכל ניסיון אחד אדיר: לראות האם נדע למצוא את
האלוהי בתוכנו.

שבת שלום,

אלישע